II 22695

UNIVERSUL JURIDIC

Mihaela Augustina DUMITRAȘCU

Dreptul Uniunii Europene și specificitatea acestuia

2012

UJ

III 22695
CDE 04/D.

Mihaela Augustina DUMITRAŞCU

Dreptul Uniunii Europene şi specificitatea acestuia

271819
UNIVERSITATEA
„DUNĂREA DE JOS" GALAŢI
BIBLIOTECA 1

Universul Juridic
Bucureşti
-2012-

Cuprins

Abrevieri 5

Cuvânt-înainte 9

Dreptul Uniunii Europene şi specificitatea acestuia 13

Capitolul I. De la Comunităţi Europene la Uniune Europeană – prezentare generală a specificităţii evoluţiei ordinii juridice 17

Secţiunea 1. Noutatea conceptului de integrare propus de Comunităţile Europene şi specificitatea ordinii juridice a Comunităţilor Europene ca o consecinţă a sistemului de integrare 17

1.1. Globalizare/Mondializare – Regionalizare 18

1.2. Cooperare – Integrare 19

1.3. Integrarea în cadrul Comunităţilor Europene 21

1.4. Specificitatea ordinii juridice a Comunităţilor Europene ca o consecinţă a sistemului de integrare 24

Secţiunea a 2-a. Evoluţia construcţiei comunitare/europene de la integrare economică la integrare politică – efecte asupra ordinii juridice 26

Capitolul al II-lea. Specificul ordinii juridice a Uniunii Europene din perspectiva adoptării şi aplicării dreptului Uniunii Europene 45

Secţiunea 1. Particularităţi ale adoptării instrumentelor juridice ale Uniunii Europene 46

1.1. Delimitarea competenţelor în cadrul Uniunii Europene 46

A. Precizări prealabile 46

B. Tipuri de competenţe 48

a. Competenţele exclusive 49

b. Competenţele partajate 52

c. Competenţele de coordonare 56

d. Competenţele „complementare" (sprijinire, coordonare, completare) 57

C. Temeiul legal al competenţelor 60

D. Competenţele privite din perspectivă federală 64

1.2. Principiile subsidiarităţii şi proporţionalităţii 66

1.3. Procedurile de adoptare a actelor juridice ale Uniunii Europene 73

A. Procedura legislativă ordinară (art. 294 TFUE) 74

a. Prima lectură 74

b. A doua lectură 74

c. Concilierea 75

d. A treia lectură 75

e. Prevederi speciale 75

f. Domeniile în care se aplică procedura legislativă ordinară 76

B. Procedura legislativă specială 77
Secţiunea a 2-a. Regulile aplicabilităţii dreptului Uniunii Europene în raport cu dreptul intern al statelor membre 78
2.1. Aplicarea imediată 81
2.2. Aplicarea directă şi efectul direct 83
A. Aplicarea directă 83
B. Efectul direct 84
a. Delimitări conceptuale 84
b. Consacrarea jurisprudenţială a efectului direct al Tratatelor Uniunii Europene 85
b.1. Hotărârea *Van Gend en Loos* 85
b.2. Hotărârea *Reyners* 87
c. Consacrarea aplicabilităţii directe a regulamentelor *(legală şi jurisprudenţială – hotărârile Muñoz, Comisia/Italia, Amsterdam Bulb)* şi efectul direct al acestora 89
d. Aplicabilitatea directă şi efectul direct al deciziilor. Hotărârea *Franz Grad* 90
e. Consacrarea jurisprudenţială a efectului direct al directivelor 92
e.1. Invocarea directivelor în jurisprudenţa Curţii de Justiţie 93
e.2. Recunoaşterea efectului direct 93
e.2.1. Hotărârea *Van Duyn* 93
e.2.2. Hotărârea *Tullio Ratti* 95
e.3. Extinderea efectului direct al directivei 96
e.3.1. Hotărârea *Marshall* 96
e.3.2. Hotărârea *Fratelli Constanzo* 97
e.3.3. Hotărârea *Foster* 98
e.4. Efectul indirect al directivei (interpretarea conformă) 99
e.4.1. Hotărârea *Von Colson* 99
e.4.2. Hotărârea *Marleasing* 100
e.4.3. Hotărârea *Centrosteel* 101
e.4.4. Hotărârea *Océano Grupo Editorial* 102
e.5. Efectul direct orizontal incidental al directivei. Hotărârea *CIA Security International* 103
2.3. Aplicarea prioritară 104

Capitolul al III-lea. Particularităţile instrumentelor juridice ale Uniunii Europene 107
Secţiunea 1. Delimitări conceptuale. Ierarhia izvoarelor dreptului Uniunii Europene 107
1.1. Delimitări conceptuale 107
A. Dreptul comunitar european = dreptul Uniunii Europene/dreptul unional 108
B. Ordinea juridică comunitară = ordinea juridică unională sau europeană 108
C. Alte noutăţi terminologice relevante introduse la Lisabona 109
D. Acquis-ul comunitar = acquis-ul Uniunii Europene 109
1.2. Ierarhia actelor în dreptul Uniunii Europene 111
Secţiunea a 2-a. Specificitatea izvoarelor dreptului Uniunii 114
2.1. Dreptul primar 114

A. Tratatele 115
a. Categorii de tratate 115
b. Raportul între diferitele tipuri de tratate 116
c. Caracteristici 118
d. Revizuirea tratatelor UE 120
B. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene 125
a. Precizări prealabile 125
b. Evoluția consacrării juridice 126
c. Aderarea UE la CEDO 129
d. Cuprinsul Cartei 133
e. Încălcarea prevederilor referitoare la drepturile omului 135
f. Protocoalele și Declarațiile referitoare la Cartă 136
g. Relația dintre Cartă și jurisprudența cu privire la principiile generale de drept 138
2.2. Principiile generale de drept 139
A. Principiile dreptului internațional public 140
B. Principiile generale ale dreptului intern al statelor membre 141
C. Principiile proprii dreptului UE 142
2.3. Acordurile internaționale – izvor al dreptului Uniunii Europene 142
2.4. Dreptul derivat 150
A. Noutățile aduse de Tratatul de la Lisabona – prezentare generală 150
B. Prezentarea actelor derivate 153
C. Terminologie 161
D. Ierarhia actelor de drept derivat, potrivit Tratatului de la Lisabona 162
a. Actele delegate 164
a.1. Prezentare generală 164
a.2. Poziția Comisiei cu privire la art. 290 TFUE 165
a.2.1. Relația cu actele de punere în aplicare 166
a.2.2. Criterii de punere în aplicare a art. 290 TFUE 167
a.2.3. Cadrul delegării de competențe 168
a.2.4. Procesul de adoptare a actelor delegate 169
a.2.5. Controlul actelor delegate 170
2.5. Dreptul complementar – forța juridică a instrumentelor de soft law în dreptul Uniunii Europene 175
2.6. Jurisprudența ca izvor de drept al Uniunii Europene 178

Capitolul al IV-lea. Specificitatea aplicării ordinii juridice a Uniunii Europene, componentă a dreptului intern al statelor membre – privire specială asupra sistemului juridic românesc 185
Secțiunea 1. Aplicarea dreptului Uniunii în ordinea juridică românească 185
1.1. Prevederi relevante ale Constituției României și Tratatului de aderare la Uniunea Europeană 185
A. Precizări prealabile 185
B. Ierarhia actelor în dreptul românesc după aderarea la Uniunea Europeană 195

1.2. Aplicabilitatea directă a regulamentelor şi transpunerea directivelor în dreptul românesc 201
A. Aplicabilitatea directă a regulamentelor 201
B. Aspecte generale privind transpunerea directivelor 202
C. Particularităţi ale procesului de transpunere a directivelor în dreptul românesc 205
Secţiunea a 2-a. Răspunderea statelor membre pentru nerespectarea dreptului Uniunii Europene 211
2.1. Acţiunea în neîndeplinirea obligaţiilor de către statele membre (art.258 TFUE, fostul art. 226 TCE) 212
2.2. Răspunderea extracontractuală a statelor membre pentru prejudiciile rezultate din încălcarea dreptului UE (creaţie jurisprudenţială) 223
A. Francovich 225
B. Brasserie du pêcheur 228
C. Köbler 231

Capitolul al V-lea. Sinteză 237
1. Principalele particularităţi ale ordinii juridice a Uniunii Europene 237
2. Concluzii cu privire la identificarea elementelor federale cu ocazia studierii ordinii juridice a Uniunii Europene 240

Bibliografie 245
I. Volume (cursuri, tratate, monografii) 245
II. Reviste şi studii 247
III. Webografie 249
IV. Acte normative 252
IV.1. Internaţionale 252
IV.2. Interne 252
V. Jurisprudenţă 253
VI. Documente nelegislative ale UE 257